

Історія села Сварині

Зупинка села Сварині

На Поліссі є багато міст, де сама земля голосом віків промовляє до нас, де минуле – близьке і дороге, бо в ньому збереглися всі звичаї і традиції, з нього пішов наш родовід. До таких сіл належить і наше село Сварині – маленька цяточка на карті України. Історія села є невід’ємною частиною історії України, з її болями, муками і стражданнями.

(Річка Вирка)

Сварині розташовані на лівому березі річки Вирка – притоки річки Горинь.

Річка Вирка

В селі нараховується 211 дворів, проживає 750 чоловік, працює навчально-виховний комплекс «школа-садок», є публічно-шкільна бібліотека, функціонує фельдшерсько-акушерський пункт, три магазини, кафе. Поруч села проходить автодорога Київ – Варшава, де знаходяться головні ворота села – автобусна зупинка для транспорту, що рухається в напрямках Кузнецовська, Рівного, Луцька, Бреста, Києва.

Назва села тісно пов'язана з його географічним положенням, з річкою Горинь та її лівою притокою річкою Вирка. Хоча існує така легенда, яка розповідає, що назва села походить від слова «сваритися», а село бере свої витoki з Городця через постійні сварки між жителями Городища (так він тоді називався). Старійшини Городища довго не могли впоратися з любителями полатися. Це було в кінці п'ятнадцятого століття. Всіх забійників сварок вирішили відправити на човнах по річці Вирка вниз на вісім - дев'ять верст від Городища. Так і зробили: висадили їх на лівому березі річки. І прозвали відселенців сваринцями, а засноване ними село – Свариньми. Проходили роки, минали цілі століття, але назва села не мінлася, воно залишилось Свариньми і до наших днів.

Історія Сваринь є продовженням історії Городця – одного з найдавніших поселень північного Погориння. Вагомим підтвердженням того, що Сварині належали до Городця, є велика спільність діалектизмів, побуту, звичаїв та обрядів властивих обом селам. Діалектична мова наших сіл однаково співзвучна з мовою мешканців Дубровиці. Це є свідченням того, що селище, яке було головним адміністративним центром північного Погориння, наклало свій відбиток на формування культури і побуту інших населених пунктів.

Ще в десятому – одинадцятому столітті наш край населяли східнослов'янські племена дублів. Їхнє плем'я на той час відзначалось прогресивним розвитком господарства і культури. Основним заняттям було землеробство. Наші предки вирощували льон, жито, овес, просо, та інші культури, розводили худобу. Допоміжними галузями були рибальство, бортництво і полювання.

Визвольна війна українського народу проти польської окупації в 1648 – 1654 роках залишила багато споминів у пам'яті жителів Сваринь. За переказами старожилів та краєзнавців села, у жовтні 1654 року загін козаків із армії Богдана Хмельницького рухався по відомому в той час тракту Клевань – Володимирець. Що пролягав через Золотин, Степань, Городець, Сварині, Жовкинє. По дорозі на Володимирець поблизу Сваринь загинуло троє козаків, яких поховали на сільському кладовищі. Ці могили і досі збереглися, відрізняючись від інших низькими хрестами, витесаними з каменю (місцеві ставили тільки дерев'яні хрести). За розповідями Бенедикта Чернецького, який прожив понад сто років, на цих хрестах було викарбовано прізвища загиблих та рік встановлення. На жаль. До нашого часу природа встигла знищити їх сліди. Свідченням того, що це могили визвольної доби може бути могутній дуб-велетень, якому спеціалісти дають понад 350 років. Він, як міцний і кременний запорожець, століттями охороняє спокій захисників Вітчизни.

За п'ять кілометрів від Сваринь, по дорозі на Володимирець, можна бачити велике болото, яке всі навколишні жителі добре знають і називають його Козацьким. За переказами старожилів, у 1654 році тут було глибоке озеро з гарним піщаним плесом. Загін козаків спинився на короткий перепочинок біля нього. І через якусь годину-другу двоє козаків утопилося в озері, а їх тіла не знайшли. З того часу люди почали називати його Козацьким. Пройшли століття, заросло, замутилось озеро, перетворилось в болото, але зберегло свою назву до днів прийдешніх.

Після поразки війська Богдана Хмельницького у визвольній війні 1648-1654 роках 30 січня 1667 р. було укладено Андрусівське перемир'я, за яким Сварині залишились у складі Польщі. Польська шляхта здійснювала політику соціального, національного і релігійного гноблення. У містах і великих селах створювалися католицькі парафії, будувалися римо-католицькі костельи, насильно запроваджувалася польська державна мова у школах. Становище жителів Сваринь (і до того нелегке) ще більше погіршилося, люди щорічно виїжджали на Волинь, шукаючи собі заробітків.

В 1795 році відбувся третій поділ Польщі, внаслідок якого Сварині ввійшли до складу Російської імперії. Цього ж року було утворено Волинську губернію з центром у Новоград-Волинському, а пізніше - у Житомирі. Городець став центром однойменної волості Луцького повіту. Перебування нашого краю у складі Росії не принесло покращення для Сваринь. Село залишилось у володінні того ж поміщика, який проживав у Городці і ще більше посилив кріпацькі повинності.

Городець став волосним центром, в якому збудували приміщення волосного управління (воно знаходилося на окраїні, в напрямку Сваринь). Там розміщувалась сільська управа, волосне управління, пошта і призовний пункт. У 1836 році за кошти парафіян неподалік від волосного управління було збудовано Свято-Миколаївську церкву, яка обслуговувала велику парафію (в тому числі і Сварині). Церква збереглася і до наших днів, а приміщення волості було спалене на початку Другої Світової війни. У Сваринях в цей час нічого не будувалося. Однак село росло за рахунок індивідуального будівництва, населення його сягнуло до 500 чоловік.

На початку XIX століття кріпащина досягла свого апогею, селянам приходилося відбувати дуже багато повинностей своїм поміщикам. Крім поміщицьких, додалися ще й церковні повинності. Церква на той час володіла великими земельними наділами, обробіток яких ліг на плечі селян. За всі церковні послуги потрібно було відпрацювати: за хрещення дитини – два дні, за вінчання – п'ять, за похорон – два, за сповідь – один день.

Селяни жили величезними сім'ями по десять-п'ятнадцять чоловік у маленьких дерев'яних хатинах. Нерідко в одній хаті проживало троє поколінь людей. Причиною такого перенаселення була кріпаччина, закони якої не дозволяли людям залишити свого поміщика без викупу.

Всі хати в селі були курними, тобто без димарів. Дим з печей виходив прямо в хату, а звідти на горище через отвір у стелі, який після паління закривався спеціальною мішковиною. Хати обмазували жовтою глиною, лише стіни підбілювалися білою глиною. Спали на спеціальних дерев'яних полатах в декілька рядів: спочатку дід і баба, за ними батько й мати, далі одружені діти, а в кінці полу – найменші діти. Часто бувало так, що взимку разом із людьми тримали худобу та птицю.

Після скасування кріпосного права в 1861 році сваринівці отримали свободу «де-юре», але «де-факто» вона не була підкріплена: вся земля залишалася у попередніх власників. Селяни не мали змоги викупити свої наділи і продовжували обробляти землю поміщика.

Поле Підгирин

Зубожіння і розорення селян проходило дуже швидкими темпами, щорічно в селі збільшувалася кількість безземельних людей. З кожним днем люди почали розуміти, що їх головним ворогом є багаті землевласники. Селяни стали вороже ставитися до багатіїв, стали на шлях свідомої боротьби з поміщиком: столочували своєю худобою панські сінокоси, крали панський ліс, палили панські стоги. До села почали доходити новини про революційні заколоти в Росії.

Революція 1917 року негативно вплинула на соціальний розвиток села. Більше двох років в селі тривало безправ'я. Радянську владу в селі було проголошено у січні 1918 року. Однак у березні цього ж року село захопили петлюрівці. У червні 1919 р. частини Червоної армії визволили село від гетьманців. Впродовж 1919-1920 років село двічі захоплювали війська буржуазно-поміщицької Польщі – і двічі визволяли війська Червоної Армії.

Останнє визволення села від польських окупантів здійснили війська Червоної Армії у липні 1920 року, а у вересні того ж року Сварині остаточно окупували поляки. Окупацію було узаконено Ризьким мирним договором у 1921 році, за яким всі землі Західної України були передані Польщі.

З вересня 1920 року по вересень 1939 року наше село перебувало під владою буржуазно-поміщицької Польщі. Тяжке повоєнне економічне становище жителів села – розруха, голод, хвороби – погіршувалося збільшенням кількості податків, які встановлював польський уряд.

У липні 1925 року сейм прийняв закон про парцелізацію й осадництво, на підставі якого підлягали викупу землі колишніх династій, казенні та занедбані землі колишніх російських поміщиків. Земля нарізувалася будь-якої площі і продавалася будь-кому. Однак наші селяни не мали змоги їх купувати і більшість парцел скупили поляки.

Внаслідок цього акта Сварині опинилися в кільці польських колоній: Залавище, Янівка, Паросля, Сернюкова, Крушево, Підлісища, Грабина. Особливо стало тяжко тим селянам, які мали сінокоси в урочищах Скорчин та Ворсин. До цих сінокосів потрібно було добиратися через угіддя поляків та казенний ліс. Поляки не пропускали людей через свої землі, часто влаштовували сварки, обзивали бидлом, хамами та холопами.

В 1928 році в урочищі Мутвиця було побудовано гаївку (лісництво), в якому жили лісники Вижинський та Чайкун. Ці люди тільки називалися лісниками, але насправді їм були надані великі права, зовсім не властиві лісникам. Сваринці прозвали лісництво «таможнею», бо там перевіряли документи в кожного, хто йшов у ліс. Щоб назбирати грибів або ягід, треба було купувати квиток-дозвіл. За в'язку дров, зібрану без дозволу, селян судили і давали великі штрафи. Були випадки, коли стареньких жінок з хмизом лісники збивали з ніг, відбирали хмиз і штрафували.

Ліс Солов'иний Груд і поле Стадіон

Злидні і безправ'я на селі швидко посилювалися, тому що ціни на с/г продукцію були значно нижчими, ніж на промислові товари. Якщо в 1927 році селяни платили за новий плуг 160 кілограмів жита, то в 1935 – вже 270 кілограмів. Вартість пари взуття зросла відповідно із 100 кілограмів до 205 кілограмів збіжжя, а плата за працю щорічно зменшувалася. Якщо у 1928 році селянин на власних конях міг заробити за день 12 злотих, то в 1933 році за таку саму роботу він міг одержати лише 5 злотих. У Сваринях не було ніякого виробництва, де можна було б заробити на прожиття.

З кожним роком зменшувалися земельні наділи селян. Якщо в сім'ї було 5-6 дітей, то хліборобу доводилося ділити свій земельний наділ на 5-6 худих частин. Кожна дитина одержувала вузьку смужку землі, з якої вже не можна було прожити сім'ї. Такі вузькі поля називали «волоками» (тонкий шнур).

Господарі волоків ніколи не могли забезпечити сім'ю хлібом на весь рік, збіжжя вистачало ледь-ледь до різдвяних свят. А під весну діти з таких сімей ходили по хатах навколишніх сіл і просили милостині у багатих людей.

Гонитва за землею часто доходила до суперечок між рідними людьми, траплялися міжусобні бійки за землю, які часто закінчувалися смертю. Земля ставала мірилом людських цінностей, норм моралі. В селі були часті випадки, коли пристойні красиві молоді юнаки одружувалися з дівчатами-каліками - лише через те, що їхні батьки давали в посаг хороші земельні наділи. Серед юнаків села популярною була така пісня:

*«Якби сучка мала поле
І була багата,
Ми її любили б,
Хоч вона кудлата».*

Наприкінці 1938 року в селі нараховувалося 186 одноосібних господарств, які мали в середньому по 1,5-2 десятин землі – за винятком кількох сімей, які мали досить великі наділи. Найбагатшими людьми в селі були Михайло Ісакович Кривко, Захар Мартинюк, Пелагея Сафоник, Ульянов Мельник, Петро Герасимович Кривко, Павло Вітюк.

Безземельні та малозабезпечені селяни працювали на залізниці, тертаку в Антонівці, служили батраками у поляків, залучались на сезонні сільськогосподарські роботи до заможних людей села та місцевих поміщиків Городця і Сваринь.

Перстецький міст

До 1939 року в селі був маєток пана Владзя Кедруса, який розміщувався на території сучасного господарського двору ДГ «Городецьке». Зараз на місці маєтку поряд з конторою Сваринівського відділу зберігся природний пам'ятник – високий курган, покритий густими зарослями бузку та кучерявими розлогими ясенями, а на північ від кургану ще ростуть свідки історії – кременний панський каштан та декілька груш.

До 1937 року пан проживав в старому будинку, а якраз перед початком другої світової війни сім'я переселилася в новий красивий дім. Дружина пана Ренета була сестрою городецького поміщика Каміла Пурбе. Коли Ренета вийшла заміж за В. Кедруса, брат по батьківському заповіту віддав їй у придане всі свої землі навколо Сваринь та 150 десятин лісу. Подружжя збудувало собі помістя в селі і переїхало на постійне місце проживання з села Гури, де Владзьо Кедрусь мав невеликий маєток.

В пана було 4 дітей: дочки Зося, Ядзя, Юлія та син Вітусь. Неподалік маєтку були панські господарчі будівлі: корівник, конюшня, свинарник. Кедрусь мав дуже гарну бричку (файстон) і пару баских коней спеціально для парадних виїздів.

Селяни в період сезонних робіт працювали в пана, бо лише там можна було заробити живу копійку. Поміщик розраховувався з робітниками щоденно в кінці дня, і ніяких непорозумінь з оплатою не було.

У вересні 1939 року Кедрусь виїхав із Сваринь. В маєтку та господарських будівлях залишилося все майно. Довідавшись, що пана вже нема, жителі Сваринь за декілька ночей все його багатство розтягли по хатах, а згодом і господарські будівлі розібрали. Один маєток залишився незруйнованим. Він ще декілька років служив як адмінбудинок; в роки окупації там розмістили українську школу. Після визволення села від німців в ньому була сільрада.

Панський будинок воїни УПА спалили уже після війни, за те, що в ньому розмістили сільраду.

Проїшли роки, виросло нове покоління, на місці маєтку залишився тільки курган. Відійшли у вічність люди, які знали пана.

Сільська влада

В часи панування Польщі (з 1920 по 1939 рік) поштова адреса Сваринь була такою: Волинська губернія, Сарнецький повіт, гміна Антонівка. В селі не було ні церкви, ні місцевого самоврядування. Лише від гміни в селі був уповноважений – солтис, який мав тут власний будинок і відав усіма адміністративно-господарськими справами: вирішував спірні питання, організовував роботи по благоустрою села, відправляв юнаків до війська польського. У 1939 році, після визволення Західноукраїнських земель і приєднання їх до Радянського Союзу, гміні припинили своє існування і радянська влада в кожному населеному пункті утворила сільради.

Першого жовтня 1939 року створена Сваринівська сільська рада, яка розмістилась у панському маєтку. Першим її головою призначено Москалика Степана Касіяновича, а секретарем Ляшика Івана Петровича, який вмів читати і писати українською та польською мовами. Сільрада проіснувала до липня 1941 року.

Але мирний розвиток села перервала Велика Вітчизняна війна. 5 липня 1941 року Сварині окупували німецькі загарбники.

13 січня 1944 року село було визволене від німецько-фашистських окупантів – якраз на Щедрий вечір. Очевидці розповідають, що німці в білих обірваних халатах величезними колонами йшли на Захід поза селом, були дуже обезсиленими і не чинили ніякого опору.

Через годину-дві після їх відступу в село увійшли радянські солдати, яких люди зустрічали з хлібом і сіллю, обнімали й цілували. Всі кричали: «Ура! Війна скінчилася!».

Під осінь 1944 року в селі відновила діяльність Сваринівська сільська рада. Першим повоєнним головою сільради був Сафоник Василь Зіновійович.

1947-1950 роки увійшли в історію села як найтяжчі й найстрашніші. Люди відчували страшний тягар тоталітарної системи. Розпочалося вишукування ворогів, куркулів, вивезення їх до Сибіру, винищення воїнів УПА. Часто люди жахалися. З лісу вивозили розстріляних юнаків, вішали їх на спеціально зроблених шибеницях у центрі села, зганяли всіх у центрі села – щоб люди дивились і знали, що їх чекає, якщо будуть виступати проти радянської влади.

В кінці 1947 року розпочалася колективізація, яка залишила за собою сліди обману, здирництва та глуму над людськими долями. Людей не переконували, а насильно заганяли в колгоспи: ламали пальці в дверях, били – аби лише написав заяву.

На кінець 1948 року колективізація була завершена, лише один Степан Савостянин не вступив у колгосп. До 1950 року він був одноосібником, а під осінь у нього забрали весь город, розібрали хату і вивезли її в райцентр. Він залишився під відкритим небом, і був змушений переїхати у Кіровоградську область, де все-таки мусив іти у колгосп. Як кажуть, проти чого борюся, на те напорюся.

В 1950 році пройшло укрупнення сільрад, в результаті якого до Сваринівської сільради приєднали село Велихів. А з квітня 1959 року по всій Україні почалося чергове укрупнення сільських рад, внаслідок чого Сваринівську сільську раду було остаточно ліквідовано. Сварині і Велихів приєднано до Городецької сільської ради. І з того часу, майже півстоліття, наше село існує на правах пасинка. Його остаточно перевели у бригадне село, а потім – у неперспективне, що пагубно вплинуло на розвиток його соціальної інфраструктури.

Село в повоєнні роки

Довготривала окупація наших земель Польщею та німецько-фашистськими окупантами довели село до страшного жалюгідного стану. Соціальний і культурний розвиток села відкинули на багато років назад. За всіма показниками воно стало таким, як було на початку 19 століття. біднота, голод, хвороби, безкультур'я стали основними ознаками сільського побуту. Та й зовні Сварині були непривітними: маленькі приземкуваті дерев'яні хатинки, обірвані солом'яні стріхи, небілені стіни, повалені тини, вузькі брудні вулички. Всі хати були однокамерними, мали одну кімнату і сіни. Часто до хати прибудовували різні господарські підсобки: вустебку, кліть, повіть, дровітню, сарай. Будівля нагадувала довжелезного поїзда.

В 1945 році в селі налічувалося 180 дворів, з яких лише 4 хати були на дві кімнати. Але й ці хати, криті соломою або очеретом, не мали підлоги. Стріха з очерету вважалася найкращою і довговічною.

Війна забрала майже всіх працездатних чоловіків. В 1946 році в селі було всього 32 чоловіки на 180 господарств. Вся тяжка і непосильна праця звалилась на плечі жінок і дітей. Дуже скрутне становище було з одягом та взуттям, яке виготовляли вручну. Жінки та молоді дівчата навчалися плести постолі, косити сіно, орати поле, вправлятися з тягловою худобою. Щорічно селяни кращі землі засівали льоном та коноплями, розводили багато овець.

З ранньої осені до весни жінки прями льон, коноплі та вовну, потім ткали з пражі полотно та сукно. Чи не в кожній хаті стояв ткацький верстат, на якому ткали декілька кросен (на різні види полотна).

Дуже часті реформи в організації колгоспів, що проводилися урядом на Західноукраїнських землях, нестача кваліфікованих кадрів на місцях не дали бажаних результатів. Село тупцювало на місці, індивідуальні господарства були остаточно розорені, кращих господарів села розкуркулили і вивезли в Сибір.

В 1947-1948 роках у Сваринях був голод, відібрані у селян землі ніким не оброблялися. По селах ходили голодні діти і просили їсти. Люди почали пекти хліб із жолудів, полови або мерзлої картоплі, яку збирали після зими на полях. Літо 1948 року принесло деяке полегшення: всі кинулися до лісу, який виручав плідним урожаєм ягід та грибів. Ніхто із старожилів не пам'ятав, щоб їх так багато коли було. Гриби росли з ранньої весни до осінніх заморозків, люди носили їх мішками, їли свіжими та заготовляли на зиму. Насушували навіть по десять мішків грибів. Діти кинулися до лісу по ягоди, які теж сушили про запас. До зими 1949 року люди вже трохи підготувалися.

Уряд, стурбований мало результативною колективізацією, видає ще один циркуляр, де сказано, що єдиним виходом із даної ситуації буде укрупнення колективних господарств, яке дасть змогу сконцентрувати в одному місці кращі кадри та створити матеріальну базу. З 1 січня 1950 року рішення уряду було втілено в життя – колгоспи у Сваринях і Веліхові ліквідували і приєднали до колгоспу ім. Молотова, що в Ромейках. Три роки проіснувало це господарство, але ніяких зрушень в господарських справах не було. В 1953 році його знову реорганізують і утворюють три колгоспи: імені Шверника у Сваринях, «Зоря комунізму» у Веліхові та імені Молотова у Ромейках. Головою новоствореного колгоспу у Сваринях було призначено Швеця Федора Степановича, жителя Канонич.

Федір Степанович виявився дуже здібним організатором та вмільним господарем. Господарство росло і зміцнювалось не по днях, а по годинах. Вже в 1954 році було засіяно всі землі колгоспу, вперше посіяно 30 гектарів льону. Урожай збирали толокою, від старого до малого. Все до колосочка, до зернини було зібрано вчасно і без втрат. Вперше за існування колгоспу людям на трудодень дали по 800 г. зерна і заплатили гроші за вирощення і обробіток льону.

В колгоспі швидкими темпами йшло будівництво господарських приміщень. Приміщення контори в центрі реконструювали під школу. В 1955 році колгосп побудував свою електростанцію, яка дала змогу електрифікувати всі оселі та вулиці. В конторі колгоспу, сільраді, школі, клубі запрацювали телефони, а в помешканнях – гучномовці. На господарському дворі запрацював млин, пилорама, лазня та льонопереробний цех. Всі технологічні процеси з обробки льонотрести проводились на місці, волокно сортувалось і відправлялось в контору «Заготльону», яка знаходилась в Антонівці. Колгосп отримував з цього хороші прибутки, які йшли на розширення господарства та соціальної сфери села.

За період 1954-1958 років понад 60% жителів побудували собі нові просторі будинки, в яких вже було по дві великі кімнати з підлогою. Хати почали крити дранкою, гонтою, черепицею та

жерстю. Соціальний розвиток села відчутно стрибнув уперед. В 1956 році в селі було відкрито клуб, пологовий будинок, дитячий садок, буфет, універсальний магазин. Такого швидкого розвитку соціальної сфери старожили не пам'ятали.

Колгосп ім. Шверника став займати передові позиції в районі з усіх галузей сільськогосподарського виробництва. В числі кращих господарств Сваринівський колгосп неодноразово був учасником виставки досягнень народного господарства (ВДНХ) у Москві, нагороджувався грамотами і медалями.

В 1958 році Швеця Ф.С. переводять в Каноничі, а в Сварині призначають нового голову – Жукова. З його приходом почався зворотний процес – падіння виробничих досягнень. І вже в 1959 році Сваринівський колгосп приєднали до найсильнішого на той час колгоспу ім. Сталіна що в Городці. В цей же час було ліквідовано Сваринівську сільраду і приєднано її до Городецької. 1959 рік став чорною, болючою плямою в історії села: йому надали статус «бригадного села», до якого через десять років городецькі керівники додали ще одне слово: «неперспективне бригадне село».

Вже за перший рік господарювання закрили і демонтували пилораму, млин, баню, ліквідували авто гараж, мотивуючи тим, що для одного колгоспу достатньо таких об'єктів і в Городці. В наступні роки розпочався наступ на розорення соціальної сфери села: реорганізація полового будинку у медпункт, закриття сезонного дитячого садочка, скорочення телефонного зв'язку, ліквідація освітлення вулиць села. Заборонили навіть відведення колгоспних земель під індивідуальне будівництво для селян.

За два роки було повністю ліквідовано вівцеферму, скорочено у два рази поголів'я свиней, у півтора рази – дійного стада, а молодняк великої рогатої худоби майже весь забирали дорошувати у Городець. Зерно, вирощене у Сваринях, теж забирали туди. Впродовж трьох років у Сваринях не велося ніякого будівництва, лише розбирали об'єкти колишнього колгоспу. Село свідомо підтягали до статусу «неперспективного». Такий процес спустошення тривав до 1 березня 1961 року.

З 1 березня 1961 року колгосп ім. Сталіна було реорганізовано в радгосп «Городецький» і Сварині залишилися у складі радгоспу під назвою «Сваринівський відділок №3». Для Сваринівського відділку керівниками радгоспу було заплановано вирощувати сортове насіння картоплі та льону. У Сваринях сконцентрували основну тваринницьку базу, оскільки тут було найбільше природних випасів та луків.

На фоні району швидкими темпами зростала урожайність всіх сільськогосподарських культур, систематично піднімався рівень заробітної плати робітників. Сварині стали справжнім маяком сільськогосподарського виробництва, зокрема по вирощуванню льону.

В 1977-1978рр. у Сваринівському відділку було проведено величезний об'єм меліоративних робіт – осушено всі болота та природні луки, очищено від чагарників занедбані землі, зарівняно всі кар'єри та окопи періоду війни. Дякуючи меліорації, відділок одержав понад 400 гектарів додаткових посівних площ, було створено показове поливне пасовище для випасання худоби. Перші 3-5 років осушені землі давали хороші врожаї зернових та кормових культур, що дало змогу швидкими темпами збільшувати поголів'я худоби.

Проте меліоровані землі не довго радували врожаєм, бо керівники радгоспу не приділяли належної уваги по проведенню рекомендованих агротехнічних заходів. Канали почали замулюватися, заростати кущами, шлюзи виходили з ладу, дренажна система завалювалася – але

нікого це не обходило. Рівень ґрунтових вод став нерегульованим, знову почали відроджуватись болота.

Сьогодні наслідки меліорації плачевні, бо в результаті осушення назавжди зникли величезні площі природних луків, на яких люди збирали по два укоси запашної трави. Не стало відомих в селі сіножатей: Камениці, Мутвиці, Тішави, Рожка, Підсмуги, Сельського, назавжди зникло глибоке і красиве озеро біля сільського кладовища. На його місці тепер невеличке болото та зарослі лозових кущів.

Радгосп «Городецький» згодом перейменували у дослідне господарство «Городецьке», яке носить це ім'я до наших днів. І через те, що господарство і надалі залишається державним, його землі не розпайовуються. Селянам усіх трьох відділків надають землю в оренду для ведення підсобних господарств у межах встановлених норм. Село будується, розростає і набирає сучасного вигляду. За останні роки в селі побудовано двохповерхову школу, молитовний будинок, медпункт, магазин, проведено реконструкцію клубного приміщення. Центр села сьогодні має привабливий вигляд.

Розвиток освіти

До окупації західноукраїнських земель панською Польщею (вересень 1920р.) в нашому селі не було школи. Всі діти навчалися в Городецькому однокласному початковому училищі. В 1921 році місцеві польські власті вирішили відкрити у всіх селах Городецької парафії школи з єдиним управлінським центром в Городці. В Сваринях, на правах філіалу було відкрито чотирьохрічну публічну повшешну школу. Точної дати відкриття школи назвати не можна: вона то відкривалася то знову закривалася. Восени діти приходили до школи, а з настанням зими залишали її через нестачу одягу та взуття.

В школу мали змогу ходити одиниці, які йшли в Городець продовжувати навчання. Так було до 1923 року. У 1923-1924 навчальному році школа запрацювала круглорічно в хаті Савостяника Івана. Тут вона була два навчальні роки.

В 1925 році школа знову припинила своє існування на два роки – аж поки не заключили договір на оренду кімнати з місцевим євреєм Мевшою. 1926-1927 навчальний рік школа розпочала в хаті Мевши. Цього ж року було направлено молоду вчительку Чижевську Ганну Войцехівну. Вона працювала і жила в приміщенні школи і зробила великий вклад у її розвиток та зміцнення.

Вчителька добилася сталого контингенту учнів шляхом надання бідним сім'ям матеріальної допомоги, вела дохідливу роз'яснювальну роботу про важливість та необхідність освіти. Вона була другом, радником і лікарем для селян. За час її перебування в селі більша половина дітей закінчували повний курс чотирьохрічної школи. А кращі учні закінчили Городецьку школу, після якої вступили в педучилище. В 1939 році Ганну Войцехівну переводять в Городець, де вона пропрацювала до 1941 року. В період окупації німецькі загарбники її вивезли на роботи в Німеччину. Після цього назавжди порвалися зв'язки із вмілим педагогом і першим організатором школи в селі.

В період німецької окупації керівниками УПА була створена Українська національна школа, розміщена в панському маєтку. Вчителем там працював Борис Павлович Городний, який загинув

від рук німецьких окупантів під час будівництва пам'ятника жертвам УПА в селі Городець. На цьому існування школи припинилося аж до 1945 року.

В 1946 році школа відновила свою роботу. Розмістили її в декількох селянських хатах, господарів яких вивезли до Сибіру.

В 1956 році колгосп передав під школу приміщення колишньої контори, в якій було обладнано три класні кімнати і вчительську. Тут початкова школа була до 1980 року. З 1 вересня 1981 року її реорганізували у восьмирічну, і навчальний рік вона розпочала у новому добротному приміщенні, найкращому шкільному закладі на той час.

Першим директором школи було призначено Сафоника Федора Савича, який пропрацював на цій посаді 24 роки.

Сваринівський НВК

Жителі нашого села схвально відгукнулися на безкоштовний доступ до вищої та середньої освіти, який став можливим після приєднання Західноукраїнських земель до СРСР. Хоча в Сваринях в той час була лише початкова школа, але це не стало завадою для продовження навчання. Діти з Сваринь навчались в середніх школах Володимирця і Сарн, а трохи згодом – і в Антонівці.

В тяжкі повоєнні роки люди, як виноградна лоза до сонця, потягнулися до науки. Сьогодні більше 30 наших односельчан працюють вчителями в школах району, 15 чоловік трудиться медиками, 12 – спеціалістами сільського господарства.

Школа впевнено крокує в майбутнє. Крім навчально-виховної роботи, в її стінах проводяться різноманітні позакласні виховні заходи і вечори відпочинку, спортивні змагання, зустрічі з відомими людьми нашого краю, випускниками школи і т.д.

У 2005 році відбулася зустріч із відомим письменником-гумористом Леонідом Кулішом-Зіньківим, який на згадку про цю зустріч склав пісню «Сваринівський вальс», музику до якої написав харківський композитор Микола Ведмера.

*Небо синє, далі сині,
Гомонять гаї,
Ой Сварині, ви, Сварині
Дорогі мої.*

*Квіти росами умились,
А в душі – тепло.
Ми сварились і мирились,
Всякого було.
Бачу очі, мов озерця,
Добрі і ясні
Притулись до мого серця
І повір мені.*

*Небо синє, далі сині,
Тихий сум дібров
Лине пісня про Сварині
Й про мою любов...*

Війна у долях людських

У липні 1941 року Сварині окупували німецькі загарбники. 76 жителів села мобілізували в ряди Радянської армії, 44 з них загинули в ході воєнних дій у різних куточках Європи. Могили наших земляків розкидані в країнах Балтії, у Білорусії, в Польщі, в Німеччині. В 1967 році в селі побудованоobelіск Слави, на якому виکارбовано 44 прізвища наших славних захисників Вітчизни.

32 чоловіки повернулося із фронтів війни, деякі з них – інвалідами, їм не судилося довго прожити. Але переважна більшість ще довго трудилася на мирному фронті. На даний час в живих вже нікого не залишилось.

Націоналістична боротьба

На початку 1942 року на території села було створено підрозділ воїнів УПА – Сваринівську СБ (сотню Борсука). Через це дуже мало сільських хлопців мобілізували в ряди Радянської Армії – всіх молодих юнаків призовного віку насильно забирали в армію УПА. Непокірних карали смертю. За те, що Мороз Василь Федорович відмовився віддати братового сина в повстанці, було знищено всю родинну династію братів Морозів (Юхима, Василя і Карпа): три сім'ї в кількості 17 чоловік. Цей страшний вирок було здійснено в день Благовіщення Господнього 1943 року.

Із 46 воїнів УПА загинуло 37 чоловік, про 29 з них невідомо нічого: ні місця загибелі, ні місця поховання. Крім того, що вони воїни УПА вели боротьбу проти німецьких та російських окупантів, вони залишили за собою кривавий слід, позбавивши життя 38 своїх односельчан. Такий трагічний

результат діяльності УПА: 75 людських душ віком до 25 років відправлено на той світ, тоді як на фронтах війни загинуло значно менше людей – 44 чоловіки.

Сучасне село

Вулиця Радянська

Сільський ФАП

Сільський клуб

Магазин і кафе «Незабудка»

Використана література:

1. Сафоник Федір Савич. Сварині. – Володимирець, 2006
2. Книга пам'яті України, тт.. 1-4. – Львів: «Каменяр», 1998
3. Рівненщина в роки Великої Вітчизняної війни. – Львів,: «Каменяр», 1989

Підготувала

Салівоник Валентина